

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland

Härad: N. Vestro.

Socken: Säby

Uppteckningsår: 1938.

Upptecknat av: E. Lönnholm.

Adress: Kaspelbacksg. 21, Borås

Berättat av: Axel Sjöstedt

Född år 1866 i Säby.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

96 sidor.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

5625

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

S. Lönnesholm

Härad:

N. Vedbo

Adress:

Hasselbacksgat. 2 Borås

Socken:

Säby

Berättat av:

Avel Sjöstedt

Uppteckningsår:

1938

Född år

1866 i Säby

1.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lunchäll.

1-3

Lagmannen

~~1-3~~

4-7

A:a

Hins jakt

~~1-3~~

8-11

A:g

Kolentro

~~5-6~~

12, 13

A:g

Bergtagning

~~7-9~~

14-16

A:h

Poiken, som lärde spela av Ström-

karlen.

~~10-15~~

17-22

A:h

Säby kyrkklockor o. rådet.

~~16-17~~

23, 24

A:w

Om gäster.

~~18-19~~

25, 26

A:o

Lyktgubbar.

~~20-21~~

27, 28

A:o

De dödas julotta.

~~22-24~~

29-31

A:o

Begravning av självmördare.

~~25-27~~

32-34

A:o

En epökhistoria.

~~28-30~~

35-37

C:a

Om svallhornsböcker

~~38~~

38

Skriv endast på denna sida!

C:a	Simkvinnan o. kuckten	32-37	39-44
-"	En vinterskytt	38-43	45-50
C:f	Regelbura	44-45	51, 52
E	Major vid fiske	46-48	53-55
"	" husbygge	49	56
	Skydd mot trolldom	50	57
F:e	En ko botes för flen	51-52	58, 59
do	Folkmedicin.	53-56	60-63
G:a	Best. av väderstreck.	57	64
"	Om vädervindar	58	65
G:b	Djurens tal på julnatten	59	66
H:a	Dopred	60-61	67, 68
H: e	Öra björk.	62	69
H:f	Begravningsred.	63	70
J:b	Vårfrudagen	64-65	71, 72
"b	Symmelonsdag.	66	73
K:a	En trolsk dräng	67-72	74-79

x 3 x
ACC. N.R. 5625

Landskap: Småland. Upptecknat av: S. Lönnroth
 Härad: N. Vedbo. Adress:
 Socken: Säby. Berättat av: Hel Hjörstam.
 Uppteckningsår: 1938. Född år 1866 i Säby.

3.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

K:a En husfjärvers historia ~~73-76~~ 80-83
 L:e Uttryck o. talerätt ~~77~~ 84
 S:k Hästslakt ~~78-80~~ 85-87
 -" - Grisslakt ~~81-87~~ 88-94
 S:t Skräddning ~~88-89~~ 95, 96.

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland Upptecknat av: E. Lönnholm
Härad: V. Vedd. Adress:
Socken: Säby. Berättat av: Axel Sjöstedt.
Uppteckningsår: 1938. Född år 1866 i Säby.

Lagsmannen.

Axel Sjöstedt är född 1866 i Säby i en torp
under Träkörningsjö. Föräldrarna hade ett litet
torpställe där - f.ö. var hela trakten där full
av torp o. backstugor. Trakten var äv. full av
vildskapske o. man talade gärna om "märkliga
ting". Det mesta här upplegna borde därför vara
barndomsminnen. P. fick tidigt ge sig ut:
först för att ligga till sig o. familjen o.
sedan sedan som lagsvärd som drängpojke
på ötskilliga ställen i trakten; Säby, Tre-
körna, Linderås. Blev sedan järnvägbyg-
gare i norra Småland först, i Norrland nå-
got år sedan gifte sig sedan i Linderås

Skriv endast på denna sida!

4.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland Upptecknat av: E. Lönnroth
 Härad: V. Västb. Adress:
 Socken: Säby Berättat av: Axel Gjöstedt
 Uppteckningsår: 1938. Född år 1866 i Säby

5.
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

där han hade forp, som sköttes av ho-
 nom mycket på vintern, då han till-
 lika rysslade med allsköns arbete om de-
 garna. Han skriatt timmer i Svartådalen o.
 Yde, grävt diken, murat, varit dödspråva-
 re o. ringare. En tillika händ som en
 'glad lase', erhänd berättare o. rolighets-
 minniste, med ett outslutligt lager av 'gam-
 malt', roliga historier, anekdoter, visor
 etc. huf. egen uttago är han mycket in-
 trassad av 'gammalt', sin barnben; lyss-
 nare som liten till gummors o. gubbars
 berättelse, hörde sedan en del som dräng,
 mycket som sågare o. flottare vid Sömmen.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland Upptecknat av: E. Lönnerholm
Härad: V. Veda Adress:
Socken: Säby Berättat av: Axel Hörselt
Uppteckningsår: 1938 Född år 1866 i Säby

6.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Säger sig också ha läst en del (se 'Låra
spela av väcken') Nu sedan 18 sept. 1938 blind
o. invalid genom en springningsolycka.
En god, fantasifull saggsman, som sä-
kerhet har åtskilligt mera på lager. Bör dock
helst frilt berätta, ej utfrågas - bifogade
är frilt berättat. Adr. Olivero, Linderås.

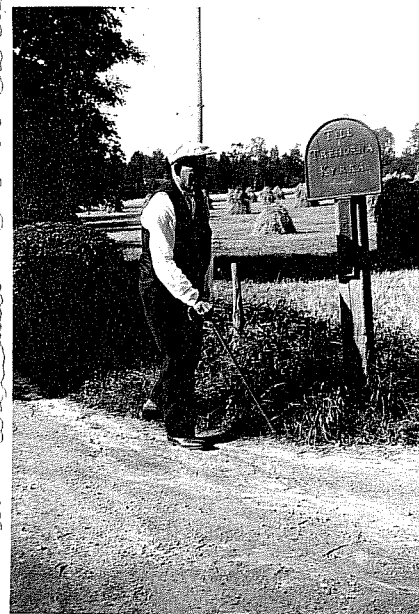
- Jag har ansett lämpligt att här
- på Säby - uppta huvuddelen av berättarstof-
fet, dels emedan det mesta är lokaliserat dit
i berättelsen, dels emedan det är barndoms-
erindrings det mesta.

ACC. NR. 5625

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland Upptecknat av: E. Lönnelund
Härad: N. Väst. Adress: _____
Socken: Säby Berättat av: Per Sjöstedt
Uppteckningsår: 1968 Född år 1866 i Säby.

~~Uppteckningen rör~~

Sagesmannen Sjöstedt.

Skriv endast på denna sida!

Foto E. Lönnelund.

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland Upptecknat av: E. Lönnesholm
 Härad: N. Vedbo. Adress:
 Socken: Sätby. Berättat av: Axel Ljöstedt
 Uppteckningsår: 1938. Född år 1866 i Sätby.

8.
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

Kins jakt.

Kins jakt var ett äventyr jag hörde som barn. När vi bodde det en gubbe, som de kallade Eckus i klängen, o. han hade kolat mycket. Och han hade alltid en hopar att tala om, mest sänt som han hade varit med om själv. Detta hörde jag, när jag var en 7-8 år, så det är inte säkert jag minns allt riktigt rätt.

Eckus var o. kolade oppe i halsvänder sooken i lyde. Det var en kväll han hade gått in i sin kolehytt o. skulle till att äta. Och så som han såg

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland Upptecknat av: E. Lönnervik
 Härad: V. Vedbo. Adress:
 Socken: Sjöby. Berättat av: Axel Gjöstedt.
 Uppteckningsår: 1938. Född år 1866 i Sjöby.

9.
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

sa' kom där ett fruntimmer o. slog
 upp dörren, o. hon var alldeles naken.
 Ekhus visste vad det var för en. Hon ro-
 pade till honom, all om det kom nå-
 gon o. frågade efter henne, så skulle
 han inte säga, att det hade varit nå-
 gon. Och så sprang hon igen.

Strax efter fick han höra, hur det
 skällde o. var i skogen, o. det trampade
 av hästar o. det var sådant liv. Rätt
 som han satt, kom det ett par stora
 hundar rusande rätt in i kolachytten.
 Ekhus satt o. åt; köll o. bröd hade han,
 o. han blev så oroligt rädd för dem så

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland Upptecknat av: E. Lönnmarkholm
 Härad: N. Vedd. Adress: _____
 Socken: Säby. Berättat av: Per Göstet.
 Uppteckningsår: 1938. Född år 1866 i Säby.

10.
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

han, så han tog o. kastade till dem
 ett stycke bröd var. Och då sprang de.
 Litet efter kom det två ryttare
 farande i full fläng. De stannade vid
 hyllan o. frågde, om bekurs hade sett
 någon springa förbi där ja, så han,
 det sprang en förbi här för en stund
 sedan. Då fortsatte de.

Litet efteråt hörde han, hur det
 small borta i skogen, o. ett skrik hördes.
 Och litet efter kom ryttarna tillbaka,
 o. då hängde frukturet på en stäng,
 som de hade mellan sig. Det var hem-
 me de hade skjutit. En av ryttarna

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland Upptecknat av: E. Lönnervik
Härad: N. Västbo. Adress:
Socken: Säby. Berättat av: Axel Gjöstedt
Uppteckningsår: 1928. Född år 1866 i Säby.

steg av hästen o. kom in i kyllan o.
sa till Eckhus: Du gav minna hundar
bröd --- det var bra gjort av dig, för
de har sprungit en lång väg o. fort, o.
var alldeles upptröttrade. Sen för han
hen en av hästarna hade tappat en
håstsko, o. när Eckhus tog o. listade på
den, på morgonen, så var den av rent
guld. Det var som-ell slags gåva för
det han hade gett hundarna bröd.

11.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland Upptecknat av: B. Lönnroth
Härad: V. Veddbo. Adress:
Socken: Säby. Berättat av: Axel Gjöstedt
Uppteckningsår: 1938. Född år 1886 i Säby.

12

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVKolartro.

Kolare de var sådana karlar. De hade alltid så mycket att berätta om skogsrän o. sådant. En del de sade, att när de satt inne i sin kolahytt så kunde det snälla o. slå i dörrar o. då kom något sådant där räv o. ville hjälpa dem. Men de sa till att de ville ingen hjälp ha, för se det skulle inte vara bra att ha med sådana att göra. Så gick rät därifrån, men när hon hade kommit litet därifrån bara, så snall det till o. milan flög i söder.

Ville de ha sin mila ifred, så

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland. Upptecknat av: E. Lörnerholm.
Härad: N. Vedbo. Adress: _____
Socken: Säby. Berättat av: Axel Gärstedt.
Uppteckningsår: 1938. Född år 1866 i Säby

13.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

skulle de ge henne något, bara inte
bröd, för det var Guds gåvor, och det fick
man inte ge bort, men en sliv el. dyl.
det gick an.

En gammal gubbe, som kallades för
Eckus i klanen o. bodde nära värt, han
sa' att han hade varit mycket sjukast
där. Men han hade gett rätt något o. han
fick ha sina milor i fred o. han sa'
att han kunde gå in o. lägga sig o. so-
va o. när det var så att han behövde
opp, för milans skull sa' ropade det: Eckus
i dörren o. då visste han att han fick
lov att gå opp. Så han fick hjälp han t.o.m.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland Upptecknat av: E. Lönnroth
Härad: N. Vedbo. Adress:
Socken: Säby. Berättat av: Axel Jönstest.
Uppteckningsår: 1938. Född år 1866 i Säby.

14.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Bergtagning

I Säby socken ligger ett berg mellan Låthåls o. Katarp. Oppe på det var det en dräng, som var o. jagade o. gick vike. Han det var så såg han hur det lyst på en ställe på berget o. det var från precis som en fin byggnad det kom. Och han gick dit o. knackade på - han kände inte igen det - o. han blev insläppt där o. där var han. Se där var ett troll - ett fruntimmer - o. hon ville gifta sig med honom.

De saknade honom förstås

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland
Härad: V. Vestro.
Socken: Säby
Uppteckningsår: 1938.

Upptecknat av: S. Lönnarbohm
Adress:
Berättat av: Axel Gjöthed
Född år 1866 i Säby

därhemma o. de förstod att där var
något på tok. De gick skallgång o.
hur det var så fick de väl till slut
veta att han var tagen in i beget.
Och de gick dit både präst o. klocka-
re o. ropade utanför beget att om
inte pojken fick bli fri o. komma
ut, så skulle de ta o. ringa i stor-
klockan i Säby kyrka dagen därpå. I
kyrkan ligger ju nära o. borta tälte
inte klockslagen. På morgonen, när
de kom dit igen o. skulle se efter
så låg drängen utanför, men han
var alldeles förörad o. han var all-

Skriv endast på denna sida!

15
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland Upptecknat av: E. Lönnberg
Härad: N. Väst. Adress: _____
Socken: Säby. Berättat av: Axel Hjörstedt.
Uppteckningsår: 1938. Född år 1866 i Säby.

deles som titel varmetes efteråt i au-
tid. Sen gjorde han en visa om det, o-
honom kände jag. Jag var en 16, 17 år när
det hände o. han var en par år äldre
än jag.

ACC. N:R. 5625
Landskap: Småland. Upptecknat av: E. Lönnelohm
Härad: V. Vedbo. Adress:
Söken: Säby. Berättat av: Axel Göstest.
Uppteckningsår: 1938. Född år 1866 i Säby

17.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Pojken som lärde spela av
strömkarlen.

Det var en pojke, som hade en gammal fiol den hade hängt på väggen länge o. ingen hade brytt sig om den, men så började pojken knäppa på den, så liten han var. Och blev riktigt duktig att spela på den.

Men så en dag fick han veta att man kunde få lära sig spela riktigt om man fick lära sig av strömkarlen. Han skulle gå till ett visst ställe vid en å, där han brukade uppenbara sig, o. det var vid en fors, mitt i stor-

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland Upptecknat av: E. Lönnberg
Härad: N. Vedd. Adress: _____
Söcken: Fäby Berättat av: Axel Ljöstedt.
Uppteckningsår: 1938. Född år 1866 i Fäby

skvålet. 3 torsdagar i rad skulle man gå, o. den 3:de skulle strömkarlen komma o. uppenbara sig. Pojken gick o. fundrade på det där o. till slut en torsdagkväll gick han med sin fiol under armen till en för o. han gick nästa torsdagkväll också, men ingen strömkarl syntes. Den tredje torsdagkvällen han skulle iväg, hade hans mor redan fått snö på att något var i görning. Och hon fick reda på hur det var av pojken o. talte med honom. "Nä nu strömkarlen kommer, jagar han dig, om du vill att han ska stanna

Skriv endast på denna sida!

18,
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland Upptecknat av: E. Lönnbom
Härad: N. Vedbo. Adress:
Söcken: Säby. Berättat av: Axel Jöstedt.
Uppteckningsår: 1928. Född år 1866 i Säby.

19.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Fiolen efter fingrarna eller fingrarna
efter fiolen. Så ska du svara honom:
'Fiolen efter fingrarna.' Och så vill han
dra bälte med dig o. därför ska' du
ta med dig den här garuhäran.

Pojken gick o. när det blev fram
vid kl. 12, så dök maken upp i ström-
men, mitt i eldskvallet. 'Vad vill du? sa'
han till
pojken. 'Jag vill låna mig spela!' sa
pojken. 'Var har du fiolen? Ta hit
den!' Strömkaren fick fiolen o. han
drog några dagar på den, o. det var så
vackert så pojken riktigt rykte, han
hade aldrig hört maken o. kunde knappast

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland
Härad: V. Vestro.
Socken: Säby.
Uppteckningsår: 1938.

Upptecknat av: E. Lönnersholm
Adress:
Berättat av: Axel Göttest.
Född år 1866 i Säby

sitta stien. 'Lha' jag stamma friken
efter fingrarna el. fingrarna efter fri-
ken? frågte stromkaren 'Liken efter
fingrarna! sa' pojken. ja, nu var du
kloke, mente stromkaren. 'Liken slut
sa' denne till pojken: 'Hör du, nu vill
jag dra bälte med dig.' ja, det var
jag beredd på, tyckte pojken, så jag
har tagit den med mig. Och så tog
han fram sin garnhärva. De tog plats,
nåken med ryggen mot strommen
o. precis på svalva åkanten. Och de
hade jämnt o. rätt slutt upp sig or-
dentligt, förän nåken drog till.

Skriv endast på denna sida!

20.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5625

ACC. N:R.

Landskap:

Småland.

Upptecknat av:

E. Lönnroth

Härad:

V. Veda.

Adress:

Socken:

Säby.

Berättat av:

Ael. Jönstedt.

Uppteckningsår:

1928.

Född år

1866 i

Säby.

2/.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Men gammal var förstås så skönt,
att det gick av och han för ner i
vallen så att det sjöng utan någon
pojke som han hade lärt sig.

Pojken vände förstås hem med
sin fiol under armen. Och från den
kvällen kunde han spela. Var det väl
el. dans på något bröllop så skulle
han vara bred. Och när det hade gått
liljet på kvällen, så begärte de nästa
folkhan av honom. Men den ville han
inte gåna spela. För se den var sådan
att när han hade börjat spela den,
så dansade alla i rummet o. bords.

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland
Härad: N. Vedbo.
Socken: Säby.
Uppteckningsår: 1938.

Upptecknat av: E. Lömerholm
Adress:
Berättat av: Axel Sjöstedt
Född år 1866 i Säby.

22.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

bänkar också o varken han eller de dansande kunde sluta men var det då någon som kom utifrån o skar av strängarna kvickt, innan han blev gripen också, så slutade han.

[Spelmannen säger sig ha läst en historia om en pojke som lärde spela av strömkarlen (Lasse el. Majes Lasse) från Ådelhögs socken i Lysings härad. Denne skildrade samma tillvägagångssätt, blott att moderna i denna var ersatt av en mjöl-nare - att det hela också berättades fylligare samt att spelmannen sedan fick spela för både riksdagsman, husherrar o kungen själv.]

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland Upptecknat av: E. Lönnroth
Härad: V. Vedbo. Adress:
Söcken: Säby. Berättat av: Axel Jönstam
Uppteckningsår: 1938. Född år 1866 i Säby.

23
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Säby kyrkklockor.

I Säby hade de så ont av danskar-
na under kriget, de använde t. o. m. kyr-
kan som stall. Gudsfrästen höll de
då uppe på ett berg, de kallar Tempel-
berget än i dag. Men kyrkklockorna dem
kunde de inte ta med sig dit upp, så
dem sänkte de i Säbyjön - det var
storklockan o. mellanklockan. Nu bodde
då i sjön sådana där 'ränad' de kal-
lar - en sjöfru o. hon tog de där i
besittning, så att hon liksom rädde
om dem.

Längst därfter var det en bonde

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland Upptecknat av: E. Lönnervik
 Härad: N. Veddbo. Adress: _____
 Socken: Säby. Berättat av: Axel Hjertstedt
 Uppteckningsår: 1938/. Född år 1866 i Säby

24.
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

som hade ett par tvillingstutar o. han
 hade hört talas om de här klochorna.
 Han bestod sig för att ta upp dem - se
 hade man tvillingstutar så gick det.
 Han for ut till sjön o. fick tag på
 den ena klokkan med o. hade henne
 nästan oppe. Men då kom den där sjö-
 frun (^{ridande} farande) o. hon var alldeles vit
 klädd. I handen hade hon en mjölk-
 bytta o. med den slog hon till den
 ene stuten i huvudet så han slapp
 ner: 'Du har aldrig smakat mors-
 mjölken, där skulekats' skrek hon.
 Då sjönk klokkan ner igen, o. där låg
 hon än.

ACC. N:R. 5625
Landskap: Småland Upptecknat av: E. Lönnholm
Härad: N. Vedbo. Adress: _____
Socken: Säby Berättat av: Neel Göttest
Uppteckningsår: 1938 Född år 1866 i Säby

25-
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Om gästarna

Nära Säby kyrka delar sig vägen
en gå till Jönköping o. en till Eksjö,
från Tranås. Det kallar de för "gästamöte".
Då kom en bonde körande en kväll o.
fick höra ett förskräckligt slagsnål.
Han var kommen ut på bron över Svartån
o. där stannade han, för att höra efter.
Då hörde han hur det drog sig bort åt
Eksjövägs-hället - han trodde att det var
folk, som slops. Han hörde vidare, i
den tron att det var folk, som slops o.
att de inte skulle röra honom. Men
när han kom mitt för en pil så kände

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland

Upptecknat av: B. Lönnernholm

Härad: N. Vedbo.

Adress:

Socken: Båby.

Berättat av:

Uppteckningsår: 1968.

Född år 1866 i

Båby.

26.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

han hur det slog honom på axeln,
ett kraftigt slag o. när han inget såg
förstod han att det var en gäst. "Nu
gassade jag dum allt bra", sa' gästen. "Ja,
det gjorde du redit, sa' bonden o. höll med.
Ska jag gassa dum lite till? frågte gas-
ten. Ja, gör du det!" sa bonden. Och gas-
ten i väg. Men bonden i väg sa' fort han
kunde - men borta på Eksjövägen blev det
ett liv igen.

5625

ACC. N:R.

Landskap: Småland Upptecknat av: B. Lönnmarken.
Härad: N. Vebro. Adress: _____
Socken: Säby. Berättat av: Axel Götthert.
Uppteckningsår: 1938. Född år 1866 i Säby

27.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVLjuktgubbar

Ljuktgubbar sade de att det fanns.
Och det har jag sett själv, men det
var bara som rök nu tjäraiga stubbar.
Men förr sade de att det var lant-
mätare, som inte varit hedervärdiga, som
fick gå så där. När skiftet var, kunde
det hända, att en bonde köpte hem lant-
mätare o. fägnade honom o. gav en bra
många supar o. så fick han de bästa
bitarna. Sin straff för det fick lant-
mätaren ingen ro i sin grav efter dö-
den, utan fick gå med en löse i han-
den o. skrika: "När är rätt, när är

5625

ACC. N:R.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

S. Lönnervik

Härad:

V. Verbo.

Adress:

Socken:

Säby

Berättat av:

Hiel Hjöstedt.

Uppteckningsår:

1728.

Född år

1866

i

Säby

28.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

orätt!" O

och likadant gick det för råmärkes-
flyttare, bönder som gick o. flyttade
rämärkena; de fick också gå omkring
i skida på vatten likadant.

Arka

L.U.F. Acc. N:r 5625:33 -34

Landskap: Småland	Upptecknat av: E. Lönnerholm
Härad: N. Vedbo	Adress:
Socken: Säby	Berättat av: Axel Sjöstedt
Uppteckningsår: 1938	Född år 1866 i Säby

Och sen hävde deigen gravhålet. Men det var knekten, som se annat. Var enda natt levde det hemma hos hans så att han höll att bli förgången. Han fick gå till kyrkoherden till slut o. tala om hur det var fatt. Och kyrkoherden sa' till honom, att det inte var något annat att göra än att gå till graven en kväll o. falla på knä o. be honom om förlåtelse. Och se'n han hade gjort det fick han vara ifred. Se de döda får en inte göra med hur en vill.

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland Upptecknat av: J. Lönnerholm
Härad: V. Vedbo. Adress:
Söcken: Säby. Berättat av: Axel Gjöthoff.
Uppteckningsår: 1928. Född år 1866 i Säby.

32

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVBegravning av självmördare.

Den som tog livet av sig för, be-
grovs särskilt i en vrå på kyrkogården
i Linderås var det i det syd-västra
hörn. De fick inte föras genom lue-
korna utan släpades öfver muren i sola-
gångningen, utan klockning. Den siste
i Linderås var väl för 40 år sedan.

Men i Säby socken hände det
så sent som i min barndom, att de
begrovs sådana mitt ute i en moss
eller ute i marken. Jag minns en
som de kallade hunk-Ölle (mönköla),
som tog livet av sig. Honen gjorde

5625

ACC. N:R.

Landskap: Småland Upptecknat av: B. Lönnroth
 Härad: V. Vedd. Adress: _____
 Socken: Baby. Berättat av: Axel Sjöstedt.
 Uppteckningsår: 1918. Född år 1866 i Baby.

33

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

de en enkel kieta åt s. bar ut honom
 s. begro honom i hans gäide. En
 knekt, en ribackad en skum jordfästa
 honom.

När de andra stiger upp
 kan du stiga upp -
 om du får nåt bud (b8)
 H° adjö med dig munk-Olle.

Och sen hörde de igen gravhålet.
 Men det var knekten, som fick se an-
 nat. Var enda natt hörde det hemma
 hos hans så att han höll på att bli
 förgången. Han fick gå till kyrkoherden
 till slut o. tala om hur det var färd.

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland. Upptecknat av: E. Lönnroth
 Härad: N. Vedbo. Adress: _____
 Socken: Viby. Berättat av: Axel Hjörstedt.
 Uppteckningsår: 1938. Född år 1866 i Viby.

34
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

Och kyrkoherden sa till honom, att det
 inte var något annat att göra än att
 gå till graven en kväll o. falla på
 knä o. be honom om förlåtelse. Och
 sen han hade gjort det fick han vara
 i fred. Se de döda får en inte göra med
 hur en vill.

5625

ACC. N:R.

Landskap: Småland. Upptecknat av: E. Lönnroth
 Härad: N. Vedbo. Adress: _____
 Socken: Bäby. Berättat av: Axel Hjörstedt.
 Uppteckningsår: 1938. Född år 1866 i Bäby.

35

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

En spökhistoria.

För tio jularna brukade de bada i
 sina bastor. På en gård hade de badat sitt
 julabad o. gått in - det var på kvällen. När
 de kom hem fick de se att det brann
 ljus i bastan, för de hade väl glömt att
 släcka ljuset innan de gick. "Ja, jag var inte
 sist," sa bonden, för han var mörkrädd. "Ja, in-
 te jag heller, mente drängen på. Men bon-
 den ville inte gå utan sa till drängen att
 han fick göra det. "Ja, jag är inte rädd,"
 sa drängen, "o. är där nämligen, så ska jag
 slå till det, så det far i sjön. Gummusen
 mente att gubben åtminstone kunde följa

5625

ACC. N:R.

Landskap:

Upptecknat av:

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år

36

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
—*—

med, men drängen fick gå ensam.
 Det gick en stund o. ingen dräng kom
 tillbaka o. gumman blev orolig. Nå, nu
 får du gå ut o. höra hur det är färd,
 far, sa hon. Bonden gick ut, men ba-
 ra på frustugubron o. där skrek han:
 'Pelle, Pelle, kom in!'. 'Han är inte
 nerspader än! kom det från bastun
 Bonden sa ingenting o. inte förde han
 göra nånting heller; men på morgonen
 gick han till bastun o. där låg dräng-
 en död där. De hade slagit i hjärn ho-
 nung, för det han hade varit så stor-
 talig, innan han gick hemifrån.

Skriv endast på denna sida!

5625

ACC. N:R.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

S. Lönnelund

Härad:

V. Vedbo.

Adress:

Socken:

Säby.

Berättat av:

Arel Hjorth.

Uppteckningsår:

1938.

Född år

1866

i

Säby.

37

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Han bonden tog o. brände upp sin
 basta, för det han mente väl att han
 inte ville bli av med fler drängar -
 så det var ju en förståndig bonde,
 ändå de talen om dumma bränder.

5625

ACC. N:R.

Landskap:

Småland
V. Vebro.

Upptecknat av:

E. Lönnroth

Härad:

Adress:

Socken:

Säby.

Berättat av:

Avel Gjöthed.

Uppteckningsår:

1838

Född år

1866

i

Säby.

38

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVOm svartkonstböcker.

Svartkonstböcker hade en del, som de lärde sig mycket illt ur. Men de fick dem, det vet jag inte, men att skam tog en sådan mänska det har jag hört. De sa att det satt en Torudylvel på bröstet på dem, då de dog.

Den sista svartkonstboken i Linköpings stift, den ska va inmurad i högaltaret i Linköpings domkyrka.

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland Upptecknat av: E. Lönnroth
 Härad: N. Vedbo. Adress: _____
 Socken: Säby. Berättat av: Acel Hjöstedt
 Uppteckningsår: 1938. Född år 1866 i Säby.

39
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

Simnkörinnan o. knekten.

Simnarna har alltid varit ett kall folk, brolska värre än andra. Det var en knekt i Säby, han hette Kling den där; jag känner hans son, han var litet äldre än jag. Fadren till denne pojken var med i kriget mot Ryssland i Finland i början av 1800-talet. Han låg där i närmre 2-år. Så när det kom på den andra julaftonen, satt han i sitt kvarter - det var hos ett par, se de hylltes in på ställen då. De satt just o. åt julmaten o. han var med familjen. Rätt som det var blev finnesan all-

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland Uppptecknat av: E. Lönnroth
Härad: N. Vedbo. Adress: _____
Socken: Säby. Berättat av: Axel Hjörtedt.
Upppteckningsår: 1938. Född år 1866 i Säby.

40
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

varlig o. sa: "jaha, om du visste vad som
hade hänt så vore du inte så glad-du.
Säg, vad det är!" mente knekten. Nej, det
ville hon inte. Till slut gav hon i alla
fall med sig. "Din hustru är otrogen," sa
finnesan. Nej, nu ljäger du, henne litas
jag på som guld," sa knekten. "Thomaskarin
har i alla fall varit hemma hos henne
med ett par nya skor/kängor/ det är vad
du vet." Knekten blev alldeles utom sig
'ja, är det så, att du inte tror mig, kan du
ju få fara hem o. se efter, sa finne-
san.

Han fick en ugnssopel o. hon smor-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland. Upptecknat av: E. Lönnervik
Härad: N. Vedbo. Adress:
Söken: Söby. Berättat av: Axel Gjöstedt.
Uppteckningsår: 1918. Född år 1866 i Söby.

de in den med någon smörja innan
han for. Och du får äta o. dricka så myc-
ket du vill av julabordet, men du får
inget ta med dig, utom en svart kava,
som I har fått o. som är i lagärn. Den
vill jag ha i betalning. Och när du
far hem, ska du sätta den här rem-
men om halsen på halven o. så kan du
rida på honom hem.

Knikten gick med på ant o. snart
var han i väg över sjöar o. skogar o. berg
o. det dröjde inte så farligt länge förrän
han var hemma. När han kom in i
sin stuga låg hans kona o. sov med

Skriv endast på denna sida!

41
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5625

ACC. N:R.

Landskap:

Härad:

Socken:

Uppteckningsår:

Upptecknat av:

Adress:

Berättat av:

Född år

1866 i

42
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

skouakorn o. på en stol ifärdte sång-
en stod där ett par nya kängor. Han fick
inget säga huckten o. inte väcka den,
men han åt o. drack o. så gav han sig
iväg - för före soluppgången måste
han vara tillbaka igen i Finland. Men
innen han gick tog han en sko, för
han tänkte, att den kunde ju vara
bra att ha som bevis mot sin käring, när
han kom tillbaka. Och så gick han ut i
lagåren o. där var en svart halv som fin-
nesen sagt o. den tog han o. satte sig.

Och det var väg genom luften som
föret. Men när det hade gått en bit

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland Uppptecknat av: E. Lönnroth
 Härad: V. Vedbo. Adress:
 Socken: Säby. Berättat av: Axel Hjörstett.
 Upppteckningsår: 1938. Född år 1866 i Säby.

43
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

sänkte sig halven o. kom ner som i
 en stor stubbafälla. Han for o. flängde
 än hit o. än dit, men det var som om
 han hade suttit fast. Till slut kom
 han i alla fall loss o. efter en stund
 på morgonen var han tillbaka i Lin-
 land igen.

"Ja, det var, som du sa", sa kuck-
 ten till finnesan. "Ja, jag vet väl det.
 Men det var en svår stund jag hade
 för dig, för det att du inte kunde lä-
 ta bli hängan. Du var i en stubba-
 fälla o. for o. flängde - du tyckte att
 du var det. I själva verket var det i

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland Upptecknat av: E. Lönnroth
Härad: N. Vedbo. Adress:
Söcken: Säby. Berättat av: Axel Sjöstedt.
Uppteckningsår: 1898. Född år 1866 i Säby.

44
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Uppsala domkyrkotorn du satt fast. Till
slut fick jag dig loss o. det var väl för
dig.

När knekten sen långt om länge kom
hem, så frågade han sin hustru, om
hon hade varit borta, o. det var klart
hon hade. Men han frågade henne också
om hon inte sålde någon sko o. om
de inget hade sett på bordet på julnat-
ten. Då blev det annat ljud i skålen,
o. hon fick kyssa sin korset. Och sen blev
det väl bra för en hustru.

5625

ACC. N:R.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

E. Lönnholm

Härad:

V. Veddbo.

Adress:

Socken:

Säby.

Berättat av:

Karl Jönsdott.

Uppteckningsår:

1938.

Född år

1866

i

Säby.

45

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVEn mästarskytt.

Detta har min mor berättat för mig o. hon har det från sin far. Det var i Säby socken. Där bodde det ett bondfolk o. de hade en dräng. Till den gårdens kom det en gång en fimmkärning. Hon sålde dukar o. sådant. Som det var sent på kvällen bad hon att få låna hus över natten o. fick så med. När hon hade suttit lite sa hon: 'Ser du dräng är en styv skytt.' 'Såja, men te gumman', nog perkas han med bössan men om det blir något det vet jag inte.

På kvällen frågte gumman drängen. (d.v.s. fimgumman) 'Vill du bli en bra skytt?'

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland Upptecknat av: E. Lönnroth
 Härad: N. Vedbo. Adress: _____
 Socken: Fäby. Berättat av: Hel Hjörst.
 Uppteckningsår: 1938. Född år 1866 i Fäby.

46
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

Drängen tyckte ju, att det kanske inte var
 så dumt, så det hade han just inget e-
 mot. Du har 4 par hosor, så gumman, ge
 mig 2, så ska du få bli-det. / Se kalle o. frun-
 timmer hade då lång strumpor, likadana / Dräng-
 en mente att han kunde inte avstå från
 sina strumpor. Men 4 marker tobak har
 du - ge mig 2 så ska jag göra det då.

Se de odlade Tobak förr vid gårdarna
 - tobak att tugga o. det var sådant han
 hade. Och det gick drängen med på.

Så gick de till sågs, drängen
 o. gumman i samma rum, det var in-
 te så noga då. Gumman lög vid ugnen

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland Upptecknat av: P. Lönnroth
 Härad: V. Vestro. Adress: _____
 Socken: Säby. Berättat av: Axel Gjöthert.
 Uppteckningsår: 1938. Född år 1866 i Säby.

47
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

o. drängen i sin säng. Drängen vände sig
 mot väggen o. laddes sora o. då gick fin-
 nesen upp o. tog hans bössa från väggen
 o. blåste 3 gånger i var pipa, sen hängde
 hon upp den på väggen igen

Tidigt på morgonen gick drängen
 ut o. skulle skjuta kottar - tjäder o. orre-
 han brukade få gå en bra väg, men den
 här gången behövde han inte gå mer
 än ner till lagården förän det kom
 flygande o. han sköt 3 tjädrar o. 2 orrar
 i ett rakande. Han tog o. samlade upp
 dem o. när det var gjort kom där en tjä-
 der stor som en fåra flygande. Han

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland
Härad: N. Vedbo.
Socken: Säby.
Uppteckningsår: 1938.

Upptecknat av: E. Lönnroth
Adress:
Berättat av: Axel Gjöstedt.
Född år 1866 i Säby.

48
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

blev rädd o. trodde att det var väl den
dålige själv som var ute o. han sprang
in med sina toppar - o. den store tjä-
dern följde honom nästan ända fram
till farstuvorn.

Dräng gick o. slängde sin fångst
i en skubb o. gick in. När han kom in
frågade finnesan, om han hade fått nå-
got. 'Ja, inte mycket.' Ja, du, du fick
11 toppar o. du kunde fått 12 stycken
för den du trodde var Perket själv, det
var en topp det också. Nu vill jag
bara säga dig: 'På säker ska du ante
dig för: om du vill föbli en bra skytte

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland

Härad: N. Västbo.

Socken: Säby.

Uppteckningsår: 1938.

Upptecknat av: E. Lönnmarkholm

Adress:

Berättat av:

Född år

1866

i

Säby.

49
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

får du inte låna ut bössan, för du det
får du aldrig någon tur mer. Och så
ski' du akta dig för att jaga i min
dödsstund, för då går det dig illa.

Många år därefter, det var en vin-
ter, var det en mild morgon. Drängen
var gift då o. hade eget. Han tyckte att
det var gott jaktväder o. så till sin
hustru att sköta dyren, medan han
gick ut o. jagade ett slag. Rätt vad det
var såg han karacloj o. snart hade han
fåll opp hannen. Han fick bössan till
kinden o. skulle till att trycka av, men
han hann inte för bössan flög i tusen

ACC. N:R. 5625
Landskap: Småland Upptecknat av: S. Lönnmark
Härad: N. Vedbo. Adress: _____
Socken: Säby. Berättat av: Axel Hjörstedt
Uppteckningsår: 1938. Född år 1866 i Säby.

bitar. Det var just i stunden hon
dog. Men han tog bara skada i en
finger, det han tyckte av med. Men
det begynte blöda så alldeles. Nu bodde
då intill en gubbe som kunde stämma
blod o. han läkte såiet. Jagade gjorde
emellertid drängen aldrig mer.

50
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland Upptecknat av: B. Lönnroth
 Härad: N. Vedbo. Adress: _____
 Socken: Säby. Berättat av: Axel Hjorth.
 Uppteckningsår: 1938. Född år 1866 i Säby.

51
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

Segebruva

Segebruva var somliga födda med. Och de som hade -det skulle bli rika. Se de hade liksom en hålla på sig när de föddes o. då tog jordägarna av det när barnet kom fram o. så förvarade de den o. lade den i ett litet silkepapper. Hade de sedan den på sig*, hade de framgång i vad de tog sig före. I Hälsingd i Fin- naryds socken fanns en sådan o. han blev oumligt rik. Och det fanns fler än han.

De kunde också hejda eld, sådana som hade segebruva. I Boeholms skogar i *i fickan el. så.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland Upptecknat av: E. Lönnerholm
 Härad: N. Vedbo. Adress: _____
 Socken: Säby. Berättat av: Axel Gjöstedt.
 Uppteckningsår: 1928. Född år 1866 i Säby.

Ekeby socken brann det en gång o.
 de kom där en sådan med segelkruva
 o. gick o. så långt gick elden, men in-
 te över hans väg.

52

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland Uppptecknat av: E. Lönneloholm
Härad: N. Vedbo. Adress:
Socken: Säby. Berättat av: Axel Jöstberg.
Upppteckningsår: 1938. Född år 1866 i Säby.

53
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Om fiske

Kristi himmelfärdsdag var förste metarsdag, dessförinnan var det aldrig någon som drog upp en fisk. I va kvällen innan skulle man ut o. plocka mask och den skulle plockas efter solgångningen o. när den plockades skulle man gå mot norr det skulle ge tur, men de. Och var det då så att dyngsta- den låg åt söder gick en annan en liten omväg, så att man kom att gå mot norr. Masken förvarades sen i en träsko, som igenslappades med mossor.

ACC. N.R. 5625

Landskap: Småland Upptecknat av: E. Lönnroth
 Härad: N. Vabo Adress: _____
 Socken: Bäby Berättat av: Hel Gjöstedt
 Uppteckningsår: 1928. Född år 1866 i Bäby

54
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

När de sin skulle till att meta
 på morgonen, skulle det ske så tidigt
 att revan var utkastad innan solen gick
 upp. Var inte revan ute då, så var
 det lika bra att gå hem igen, det be-
 tydde att de skulle få dåligt fiske vä-
 de det året o. den dagen förstas. Och det
 har jag mött fiskegubbar, som kom-
 mit först o. vänt om. Sin sa'de, att
 att den första fisken en fick på året,
 den skulle en stänga i igen, o. om han
 nappade en gång till, då skulle en få
 en alldeles särskild tur med fisket det
 året.

5625

ACC. N:R.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

E. Lönnroth

Härad:

N. Vedbo

Adress:

Socken:

Fäby

Berättat av:

Axel Jönstedt

Uppteckningsår:

1938.

Född år

1866 i

Fäby

55

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Innan man fiskade - o. det gärna
var gäng - skulle man offra en fläck-
svål eller en bit av istran. Den skulle
sjöräet ha, som bodde i sjön o. ägde om
fisken. Och det lades under en sten just
vid vallenlinjen.

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland Upptecknat av: S. Lönnmark
Härad: N. Vedbo. Adress:
Socken: Säby. Berättat av: Axel Jönstedt
Uppteckningsår: 1938. Född år 1866 i Säby.

56
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lågäiden vid husbygge.

Lörr när det byggdes hus, så la-
de alltid mer pengar, i tröskeln el. under
någon knut. Jag vet då att de res
en byggnad öppe i när östgöta-socken
Ekeby-Säbo el. där omkring o. då fanns där
ett stort kopparsmynt av de där, de ha-
de på 100-talet o. såg ut som stora plåt-
bitar. Ett silversmynt var eljes vanligast.

Sen i lågäiden borrade man ofta hål
i tröskeln o. släppte ner en om, levan-
de, el. också kvickilvar. Det var för
att skydda djuren från trouddom.

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland Upptecknat av: E. Lönnrohn
Härad: N. Väst. Adress: _____
Socken: Säby. Berättat av: Per Jönstest
Uppteckningsår: 1938. Född år 1866 i Säby.

57
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skydd mot Tulldom.

När de körde valla på vägen, skulle korna stiga över en lie med eggen vänt uppåt för att de inte skulle kunna ta sauket från dem.

När en ko hade kalvat o. den första råmjölken var mjölkad, tog man o. stök edd på en svavelstikka o. kastade den i mjölken. Och över mjölkbyltan höll man alltid sitt förkläde - för att de inte skulle ta sauket från dem.

ACC. N:R. 5625
Landskap: Småland Upptecknat av: E. Lönnroth
Härad: N. Västbo Adress:
Socken: Säby Berättat av: Axel Grooten
Uppteckningsår: 1928. Född år 1866 i Säby.

58
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Vi får vår ko botad för fleu.

När vi bodde på Häustorp i Linderås, hade vi en ko, som hade fått fleu - det är en sjukdom som säljer sig i spenarna. En dag såg hon den en kanning från Säby som vi kände, hon skulle till en släkting här, men hon sade till oss lite. Vi talte med henne om vår koutan att tänka på att hon kunde något. Men hon ville ändå snarare gå ner i lagom o. tilla på hon o. hon satte sig på en pall där o. så att hon skulle nog bota henne bara vi ville.

Och så började hon dra i högra

5625

ACC. N:R.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

S. Lönnroth

Härad:

N. Vedbo.

Adress:

Socken:

Säby.

Berättat av:

Axel Hjörtstedt

Uppteckningsår:

1938

Född år

1866

i

Säby

59

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

bakspenen o. sen dog hon i var
spene / andhäs (motels) gick hon / 3 varv
och för varje varv lärte hon (o. jag
skod intill o. lyddes)

Den ska' risna o. rassa
som kol i aska
som dagg för sol
som fjär (fjäder) för vind.

Och för varje varv hon gjorde spottade
hon.

Och till mig hon blev bra på ett par
år. I kan börja o. njötka henne så
smilt i morgon, så' hon, o. hon är suut
frisk. Och det sloz in.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland Upptecknat av: E. Lönnroth
Härad: N. Vedbo. Adress: _____
Socken: Säby. Berättat av: Per Hjörted
Uppteckningsår: 1938 Född år 1866 i Säby.

60
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
—*—

Folkmedicin.

Skorra, var en sjukdom som barn hade mycket. Engelska sjukau heter det ju nu. Det kunde de få bann, bara ett främmande fruntimmer kom in o lillade på nagen. Ett slag skorra var det de kallade hooshorra, o. det var om en som fått oäkta barn varit o. lillat på en annans nys. Då skulle de försöka att få tag i en träs el. något av hennes kläder o. så försöka få barnet att välja det.

Kunde man inte få tag i det, var det att försöka få en liten, liten

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland
Härad: V. Vedbo.
Socken: Säby.
Uppteckningsår: 1938.

Upptecknat av: P. Lönnmark
Adress:
Berättat av: Axel Görtz
Född år 1866 i Säby.

61
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ända av en frans på allardaken el. en
lite frans av trä i kyrktröskeln.
Den sista lades i vallen, som sedan ingen
skulle dricka.

Det steg skeiva kallades gravskerra.
Den botade de med att ta mull från en
grav o. lägga i vallen o. göra en dryckas,
som barnet skulle dricka.

Vätor tog de bort på det viset, att
man tog en fläckbit, o. den skulle vara
stulen, o. stök med den på vätorna o.
sedan, när solen gått i skog, gick västen
ut tills man kom till en stor sten o.
lade fläcket under den. När fläcket

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland Upptecknat av: E. Lönnmark
 Härad: N. Vedbo. Adress: _____
 Socken: Säby. Berättat av: Hel Gjöstedt
 Uppteckningsår: 1938. Född år 1866 i Säby.

62
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

sedan kullnadt gick värtarna bort.

Rygghall el. hollshall, som de kallade det, för det att det skulle vara holliska människor, som satte på dem det, tog de bort, genom de lade sig över en bröskel, på magen, o. sedan skulle någon trampa på dem. Hade en karl det, skulle ett fruntimmer göra det - hade hon en oäkta unge var det så mycket bättre. Var det en kvinna, skulle en karl trampa på. Och det har jag sett också.

Stolstekt var en sjukdom då fick i ögonen. Det täljde de bort. Det tog de en befortastal o. täljde en gång på vart

5625

ACC. N:R.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

B. Lönnelöf

Härad:

V. Västbo.

Adress:

Socken:

Säby.

Berättat av:

Avel Jönstedt.

Uppteckningsår:

1938.

Född år

1866

i

Säby.

63

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ben o. så spottade de. Jag täljer, jag
täljer, så han som täljde. Vad täljer du
för? Jag täljer bort ditt skoletyg! svarade
han. Men skulle det bli bra.

Sandvåk läste de bort/ Se av. under
härskhet/

Våk i beuen el. i knäna volade de
med, att de tog mull på gravar o. gned
knäna med

Katalade kunde ju hända att man
fick ont av. De tog de av libbestiska
o. mappade sönder det o. bakade in i
bröd. Hade man ätit upp det, hade man
sin matlust igen.

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland Upptecknat av: E. Lönnmark
Härad: N. Vedbo. Adress: _____
Socken: Säby. Berättat av: Axel Hjörstedt.
Uppteckningsår: 1938. Född år 1866 i Säby

64
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Bestämning av väderstick.

Lönn hade de solur som de gick efter - längesen är ju det. Och då tog de o. bestämde norr o. söder efter stjärnorna. Vid kyndelmäss, alldeles efter, stod karlavagnen rätt i norr o. stjärnan i söder. Då visste de var de hade norr o. söder o. det skulle de märka på en plats, o. sen kunde de göra sig solur av det, med hjälp av pinnar.

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland Upptecknat av: S. Lönnervik
Härad: N. Vedbo. Adress: _____
Socken: Säby Berättat av: Axel Hjöstedt.
Uppteckningsår: 1938. Född år 1866 i Säby.

65
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Om vådervindar.

ibland blåser det opp riktiga virvel-
vindar - vårvinnor, så de gamle. De var till-
ställda av trollen. Och det lärde oss,
att när vi såg en sådan komma skulle
vi spotta tre gånger. Och var man ute
o. städde så skulle en vända lämna
mot vårvinden, se stäl gick de inte
på. Och fruntimmer satte räfsan bak-
om ryggen för att skydda den - trollen
ville bryta av kålet för dem o. hindra
dem i deras arbete.

ACC. N:R. 5625

Landskap: Luleåland Upptecknat av: E. Lönnberg
Härad: N. Väddö. Adress: _____
Socken: Säby. Berättat av: Axel Jönsson.
Uppteckningsår: 1928. Född år 1866 i Säby.

66
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Djurens tala på juleaften.
Julaftonskvällen skulle man alltid gå
med till lagälden o. ge djuren av de jul-
maten. De alla slagene bröd, finbröd (grant
bröd) sammalat - o. surbrödet o. hällbrödet
o. så av julosten. Se de så att djuren
kunde tala den natten, o. för att de då
inte skulle säga något ofördelaktigt om
dem, så gav de dem av julafrägnen.

L.U.F.

Acc. N:r 5625:67 -68

Landskap: Småland

Härad: N. Vedbo

Socken: Säby

Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: E. Lönnerholm

Adress:

Berättat av: Axel Sjöstedt

Född år 1866 i Säby

Dopsed.

När ett barn skulle till dopet, fördes det förr aldrig dit av sin moder. Hon var heden, innan hon var kyrktagen, o. det dröjde till efter dopet med kyrktagningen. Det var gudmodern (gwmw) o. gudfadren (gwfw) som förde det till dopet.

När gudföräldrarna kom till barnets hem, ställde sig gudfadern i dörren o. bockade sig. Gudmodern neg o. gick se'n fram mitt i rummet o. föll på knä. Där stod då modern med barnet o. hon lämnade det i gudmoderns händer. Denna bad en bön om Guds beskydd under färden. Det var ju en farlig färd. Sedan for de. Och de tog en lång sväng tillbaka, så att vägen omslöt ett stort område. Det kallade de, att de hägnade en lycka åt barnet. De menade med det, att det barnet skulle bli rikt, helst ägandes till så mycket som låg inom de bägge vägarna.

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland Upptecknat av: S. Lönnroth
Härad: N. Vedbo. Adress:
Söcken: Säby. Berättat av: Axel Hjörstedt
Uppteckningsår: 1908. Född år 1866 i Säby.

Sopsed.

När ett barn skulle till dopet, föddes det för alltid dit av sin moder. Hon var heden, innan hon var kyrktagen, o. det dröjde till efter dopet med kyrktagningen.

Det var gudmodern (göms) o. gudfaderen (göfa) som förde det till dopet.

När gudföräldrarna kom till barnets hem, ställde sig gudfaderen i dörren o. bockade sig. Gudmodern över o. gick sen fram mitt i rummet o. föll på knä. Där stod då modern med barnet o. hon lämnade det i gudmoderns händer. Denna bad en bön om Guds be-

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland Upptecknat av: E. Lönnmark
Härad: V. Bo. Adress:
Söken: Söken. Berättat av: Axel Hjörstam
Uppteckningsår: 1918. Född år 1866 i Söken.

skydd under färden. Det var ju en
färdig färd. Sedan för de och de tog
en lång sväng till kyrkan o. en lång
sväng tillbaka, så att vägen omslöt
ett stort område. Det kallade de, att de
hågnade en lycka åt barnet. De mena-
de med-det, att det barnet skulle bli
rikt, helst ägandes till så mycket som
låg inom de bägge vägarne.

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland Upptecknat av: B. Löfnerholm
Härad: N. Vedbo. Adress: _____
Socken: Säby. Berättat av: And. Jönstedt.
Uppteckningsår: 1938. Född år 1866 i Säby.

Sra Björk.

Vid kyrking drog vi alltid björk för.
Vi högg en stor björk, drog fram henne
till brudens hem s. om vi blev fågnade
högg vi också upp den

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland Upptecknat av: S. Lönnmarkholm
 Härad: N. Vedbo. Adress:
 Socken: Säby. Berättat av: Axel G. Östlund
 Uppteckningsår: 1938. Född år 1866 i Säby.

70
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

Begravningsred

För mycket länge sedan ska det ha varit vanligt att folk, karlar, fick sin pipa med i gravan. I Adelsö hällade dödgåvarna för en del år sedan en långpipa. Eljes fick de snusdosa med. Och det ska ha förekommit också att de fick pengar - en mynt - med.

5625

ACC. N:R.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

S. Lönnholm

Härad:

N. Vedbo.

Adress:

Socken:

Säby

Berättat av:

Karl Hökstedt.

Uppteckningsår:

1938.

Född år

1866

i

Säby.

71

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVOm vårfrudagen.

Vårfrudagen skulle en opp tidigt
o. njölka o. sköta djuren. Allt arbete
med de skulle vara gjort innan solen
gick opp - detta för att inte djuren
skulle få ont av värme - det var
en åkomma som satte sig i spenarna,
det blev svda o. sprickor i dem.

/ Mot den sjukdomen brukade de också
använda en sorts salva, som var gjort
av libbeticka, ljäa o. tomatotatara,
(tomatotatara) det sista en växt som
nu kallas bäckakål - det var blommorna i
toppen på den som användes o. kallades så.

Skriv endast på denna sida!

5625

ACC. N:R.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

E. Lönnervik

Härad:

V. Vedbo.

Adress:

Socken:

Säby.

Berättat av:

Axel Gjöthelst

Uppteckningsår:

1938.

Född år

1866 i

Säby.

72

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

På kvällen sa de att fröken var
ljus i säng. Då skulle man lägga
sig vid dagsljus.

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland Upptecknat av: S. Lönnmarkholm
Härad: V. Västbo. Adress: _____
Socken: Påby. Berättat av: Axel Gjöstedt
Uppteckningsår: 1938. Född år 1866 i Påby.

73
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Dymmelonsdagen.

På dymmelonsdag skulle all ved vara huggen o. vedbarken fri från ohuggen ved - annars kom dymlingen (dümbringen) o. fördärvade veden, så att den inte gick att hugga.

På dymmelonsdagskvällen före solnedgången, skulle spjället vara stängt; var det öppet den natten blev det brand i såden under året.

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland Upptecknat av: E. Lönnroth
Härad: N. Vadsbo. Adress:
Socken: Säby. Berättat av: Axel Hjorth.
Uppteckningsår: 1918. Född år 1866 i Säby.

74
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

En tolsk dräng.

Det var en präst, som var så ävligt snål. Han kunde aldrig få nog gjort o. han pressade sitt arbetsfolk i en. Han hade en stor ång alldeles intill prästgården o. den skulle slås. Men han ville inte släppa till folk, så att det räckte lugnet var 18 korn slätt / 12 slättare o. 6 räfsare / men prästerna ställde bara 12 drängar, fördrängar, menade att det var för litet, men drängarna fick sig tillagt att hålla mer. Och det blev bara 12.

Sagen kom o. slättern började. När

ACC. N:R. 5625

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

S. Lönnroth

Härad:

N. Vedbo.

Adress:

Socken:

Säby.

Berättat av:

Ael Hjörstedt

Uppteckningsår:

1938.

Född år

1866

i

Säby.

75

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

solen stod i kanten var de på ången
 För att de inte skulle bala ner i gräset
 slog prästen "en kyrka" kring brynebyttan
 o. så lade de sig att bryna. När alla
 brynt färdigt sa' diängen: "Nu pustar vi
 på detta." Och de lade sig i gräset. Och
 de låg till 'daghama'! Nu går vi hem
 o. äter. De gick hem, o. åt o. kom ut igen.
 "Nu vila vi dagbe!" sa' diängen o. så la-
 de han sig o. de andra så med. Men de
 undrade ju hur det skulle sluta. Dräng-
 en förstas sa' att det skulle de nog
 få se, att han kunde klara. Vi legga
 t. middag. Det blev middag o. de knallade av

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland Upptecknat av: E. Lönnroth
 Härad: V. Veddö Adress:
 Socken: Söby Berättat av: Axel Hjörstedt
 Uppteckningsår: 1908 Född år 1866 i Söby

76

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

hem o. åt. När den var åten gick de ut o. lade sig igen o. vilade middag. Innan de gick så drängene att någon aftonvard, det behöfde de inte komma ut med för de var hemma innan dess. Och så låg de till på ången o. sov o. skojade väl med till framtid aftonvard o. då de gick hem.

När de kom hem, kom prästen ut. Å' I redan färdiga, så han. För det tyckte han ju, att det var inte illa gjort. Men så tyckte han väl, att det var för gällt att de skulle få frött så mycket av där o. så så han. Men då å' en

5625

77
LUF.

Smål.
N. Vedbo ldt.
Säby sn.

uppt. E. Lönnersholm.
ber. av: Axel Gjöfkest.
f. 1866 i Säby sn.

förfärad till kvällen än o. jag har annat
åt Er. Men då tänkte drängen att nu var
tillfället kommet att bota prästen. Men ha-
de en stor läder-pung (kisa-pung) o. när
de var ute på dagen på ången, så
hade han fyllt den med förbaggas. Och
när nu prästen så det så steg dräng-
en fram o. sa: Den här pungen den
hittade jag i Erre ång o. den var
full av pengas. - Ja hit, den är min!
skick prästen. Jaha, men bara för
att I ä' så nidska (snål) så ska'
varande pung bli en förbaggas.
Och därmed så slutade han: våg

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland Upptecknat av: B. Lönnroth

Härad: N. Västb. Adress:

Socken: Säby. Berättat av: Axel Jönsson

Uppteckningsår: 1928 Född år 1866 i Säby.

78
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

pingen en bra bit. Prästen sprang som
en besatt efter pingens o. när han
kom o. tog upp den, så var den ju
full av skalbaggar.

När prästen kom till ångaren
igen, så denne. Och för att i så obero-
häftig, så ska' vara de präst som vi
har släkt av resa sig o. sätta sig på
stubbarna igen o. ångaren vara som alltså,
utom det som i själv slädd. Och när
prästen sprang ner till ångaren, så
sann han ju den alldeles oslädd, utom
det som han själv hade slädd runt
i kring bynbyggen. Och han Frode

ACC. N.R. 5625

Landskap: Småland Upptecknat av: J. Lönnroth
Härad: N. Vedbo Adress: _____
Socken: Säby Berättat av: Axel Hjortstam
Uppteckningsår: 1938 Född år 1866 i Säby

förstås att det var en trolig dröm.
han hade o. att det var han som ställt
till auktionen. Men att prästen blev annor-
lunda från den där, han en väl nästan
vaga Fro.

79
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5625

ACC. N:R.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

J. Lönnberg

Härad:

N. Väst.

Adress:

Socken:

Säby.

Berättat av:

Karl Jönsson.

Uppteckningsår:

1938.

Född år

1866

i

Säby.

80

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVOm husförhör.

Klas i Härkebygd i Säby socken var en rätt dunn bonde. Men så en gång skulle de ha husförhör i roten o. det var hans hus som skulle stå för det den här gången. Och han var inte glad i husförhör, för han kunde aldrig lära sig katesen. Innan husförhöret började bjöd han emellertid prästen till sig, ett par timmar innan, o. det blev pågning värre. Och då när prästen var vid bästa lynne kom Klas framme med sig. Han kunde inte sin kates o. nu fick prästen

5625

ACC. N:R.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

S. Lönnelund

Härad:

V. Västbo.

Adress:

Socken:

Säby.

Berättat av:

Karl Jönstedt.

Uppteckningsår:

1928.

Född år

1866

i

Säby.

81

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

vara snäll o. hjälpa honom. Och det skulle nog ske, mente prästen, bara han sa något, när prästen frågade så skulle det gå.

Husförhöret började o. Klas fick frågan först, för han var ju värd på stället. Frågan gällde 1. artikeln o. Klas fick frågan attsär. Han kunde inget, men tog o. läste opp med största allvar.

Ryhöv o. Rydingenäs i Brandenäs,
Östra Noby i Västra Noby
Kallarp o. Knokult o. Lovöwall
i Meja i förpet med sin röda tröja.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland Upptecknat av: E. Lönnroth

Härad: V. Vedbo. Adress:

Socken: Säby. Berättat av: Axel Lönnroth

Uppteckningsår: 1938. Född år 1866 i Säby.

82
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Vad är det? frågte prästen
Udden är såga
lien är värpa
Säbysjön är råka
o. Kalle spräng har fått braka.
Hur sker det? fortsatte prästen
Skogsrä, bergsrä, sjörä o. holl, lomt-
gubbar, trollkärningar, lökiskor o. mera
sådant.

Kan I se till sist säga vem som
har instiftat äktenskapet.
Jon i Ninnve o. Spökt på Fälla
Skralle-Lasse o. Lvente snäll.

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland Upptecknat av: E. Lönnholm
 Härad: N. Vedbo. Adress: _____
 Socken: Säby. Berättat av: Ed. Jönstet.
 Uppteckningsår: 1908. Född år 1866 i Säby.

83
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

Var det ingen mer?
 Ball - Anna, Isräsköna, Stjärna (fana)
 Bäckelinska, Vita beket & Bösssa.
 Rätt! Till mer!
 Och sin gick frågan till nästa

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland Upptecknat av: S. Lönnelund
 Härad: N. Vabo. Adress: _____
 Socken: Säby. Berättat av: Axel Gjöstedt.
 Uppteckningsår: 1918. Född år 1866 i Säby.

84
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

Utttryck o. talssätt.

En varkan (verkan) allt, utom
 gamla hestahovar, dem får en varka
 /värka/ med värk^(~)värk^(~)is.

Hon sig ut som om hon ätit
 upp något för råven.

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland Upptecknat av: E. Lönnroth
 Härad: N. Väder. Adress: _____
 Socken: Påby. Berättat av: Anders Jönsson.
 Uppteckningsår: 1938. Född år 1866 i Påby.

85
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

Om hästslakt.

Min släkta hästar förr var ett dåligt
 göra, det var bosarbete. Slaktaren kallades
 böse. För en 65 år sedan fanns där en
 böse för Påby, Linderås o. Frimaryd ge-
 mensamt o. han bodde i Påby o. hette
 Löfgren - Lifgren så' de. Och han slaktade
 alla hästar o. flådde dem, tog också li-
 vet av katter och hundar. Katterna fick
 kanske gå tills de dog, men hundarna
 ville de gärna ha avlivade. Löfgren
 var en fattig slaktare, o. han hade
 åtagit sig att vara böse. Han hade
 för jag liksom en liten lön för det,

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland Upptecknat av: E. Lönnelund
 Härad: V. Västbo. Adress: _____
 Socken: Säby. Berättat av: Axel Hjorthed.
 Uppteckningsår: 1938. Född år 1866 i Säby.

86
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

visst av var bonde. Och jag tror in-
 te, att det var så dåligt betalt. En
 det skulle han då gå över sockarna
 ett visst antal gånger ^(höst) o. höra efter
 om det var något de ville att han
 skulle göra åt dem. Men han hade då-
 ligt anseende, ingen ville ta honom i
 hand, inte äta tillsammans med honom.
 Han var sådan, att ingen hederlig man-
 niska ville ha med honom att göra.

Förstärks det var en sak, och det
 var det att han var så duktig att
 bota lantbråk. Han läste bort det -
 o. det var många som var hos honom.

5625

ACC. N:R.

Landskap:

Småland
V. Vedbo.

Upptecknat av:

S. Lönnrosten

Härad:

Adress:

Socken:

Säby.

Berättat av:

Ael Gjöstedt.

Uppteckningsår:

1938.

Född år

1866

i

Säby.

87

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Och jag kan säga om att jag var
hos honom som liten pojke o. fick bo
för Landvick. Han lärde bort den. Men
i solagångningen kommer det att verka
bra, sa han, sen är det slut. Och det
blev som han sade. På sådana saker
var han inte dum.

ACC. N:R.

5625

Landskap:

Småland.

Upptecknat av:

G. Lönnelsholm

Härad:

V. Västbo.

Adress:

Socken:

Säby.

Berättat av:

Axel Jönköp.

Uppteckningsår:

1938.

Född år

1866

i

Säby.

88

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVOm griselakt.

När gris slaktades, skulle det göras på ottan. Det började med, att slaktarn fick mat o. ett par frukostsupper. Och när sen grisen skulle slaktas, så var han ibland rätt så full redan o. det var mer än en gång det var ett helt äventyr, innan grisen var på slaktbänken o. stucken.

När sin grisen var stucken, skulle slaktarn ha en stighesup, medan blodet rann av.

Var det någon som gick förbi, när de slaktade, som de trodde kunde för-

5625

ACC. N:R.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

S. Wimmerholm

Härad:

V. Vedbo.

Adress:

Socken:

Säby.

Berättat av:

Ael Hjörstedt.

Uppteckningsår:

1938.

Född år

1866

i

Säby.

89

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

göra det för dem - o. det kunde ju vara
möjligt vid slakt, huggade slaktaren
alltid 3 gånger med kniven i slakt-
bänken (slaktetavlan) så förhindrade han
att den andra hade något inflytande.

Var det sen någon som stod intill
som förhåll ynkade djuret - o. det var ju
ofta att småbarn gjorde - det var de
argt på, för då skulle inte bli av
grisen så de. Så brukade slaktaren ta
o. sticka med kniven i vänster skosula,
då gjorde deras ynkande inget.

När grisen hade stukats var det från
Limmernas tur att komma o. skulle upp

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland Upptecknat av: E. Lönerholm
 Härad: N. Vetbo. Adress: _____
 Socken: Säby Berättat av: Keel Jönstedt
 Uppteckningsår: 1928 Född år 1866 i Säby.

90
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

blodet. De skulle röra ihop den med mjöl i stora bunkar. Sedan gjordes det blodkorv (svettkorv) o. på dagen bakades det svettmunkar som var en riktig lättsakerhet. Nu kunde det hända, att hustrur, som skulle göra detta var med barn. Och när ett djur är slaktet så slänges det ju med huvudet o. fradga o. sänt slås ut munnen på det. Var det då så att hon blev rädd för det, så blev barnet behäftat med fallandesjuka, det fradgades vid munnen på det o. det slängdes med huvudet precis som slaktdjuret. Då skulle

5625

ACC. N:R.

Landskap: Småland Upptecknat av: E. Lönnroth
 Härad: N. Vedbo. Adress: _____
 Socken: Säby. Berättat av: Axel Hjörstam
 Uppteckningsår: 1938 Född år 1866 i Säby.

91

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

den blivande modern, om hon blev
 rädd, gänt ta o. doppa sitt finger
 i blodet, o. sticka det i munnen. Det
 skulle förhindra att barnet fick fal-
 laudsguka.

Vid slakt brukade de också skämta
 med pojkar - de ville ju gärna se på
 när något är i färd - o. bad dem att
 de skulle springa o. låna ett rumpe-
 drag hos någon grann. Och det har
 de berättat mig att gå o. låna. Jag fick
 springa ett bra stycke, men jag
 glömde vad det var o. de gav mig
 ett trynrede i stället, så jag behövde

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5625
Landskap: Småland Upptecknat av: S. Lönnelid
Härad: V. Vedbo. Adress:
Söky. Berättat av: Axel Hjörstam
Uppteckningsår: 1928. Född år 1866 i Söky.

in inte skänkas.

Av grisen tillvaratogs också borsten
de nappades upp - o. dem fick man bra
betalt för. Sedan skade man också
av hänen o. -dem gjorde man rep av.
De var starka de användes t. ex. att
vira om höstarna, när de skulle läg-
gas upp på hökåren.

Till jul slaktades det för i ti-
den på större ställen en liten gris,
som de skulle ha på jultbordet på
julafton - o. för resten så länge den
räckte. Den bereddades särskilt. När
sedan julkvällen var inne lades den

Skriv endast på denna sida!

92

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R. 5625
Landskap: Småland Upptecknat av: E. Lönnervik
Härad: N. Vedd. Adress: _____
Socken: Säby. Berättat av: Axel Gjörstedt
Uppteckningsår: 1938. Född år 1876 i Säby.

hel på ett stort utskuret fat av
trä. Och då var det en oskrivet re-
gel att husefadern skulle ha det hög-
ra örat o. husemodern det vänstra.

Och så skulle han också ha det hög-
ra bakbenet, moran det vänstra; äld-
ste sonen skulle ha högra frambenet,
äldsta dottern det vänstra.

F.ö. är endast att säga, att gris-
slaktaren var en person med gott an-
seende, som förplågades väl o. fick
många supar. Och särskilt vid jul-
tiden kunde han ha fullt upp att gö-
ra i veckor o. gå från gård till gård

Skriv endast på denna sida!

93
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland
Härad: N. Veddö.
Socken: Saby.
Uppteckningsår: 1938!

Upptecknat av: J. Lönnroth
Adress:
Berättat av: Axel Hjörstedt
Född år 1866 i Saby.

Så skrek det av dödsförskrämda grisar litet varstans o. litet fram på dagen var slaktarn ofta så fulla att han inte såg var han stack, o. då var skriket som värst.

94

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R. 5625

Landskap: Småland Upptecknat av: E. Lönnroth
Härad: N. Våbo. Adress:
Söken: Säby. Berättat av: Axel Hjörst
Uppteckningsår: 1958. Född år 1866 i Säby.

95
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Om skräddning

När de började att fälla trinner
här i skogarna i Säby o. oppåt Svart-
å-dalen, så var det sörböar / folk
från sydligare trakter av Småland - i
dessa fall från sö Jönköpings län:
Höckeryd o. Hjälmseryd / som fick kom-
ma o. sköta skräddningen. De de ha-
de bättre 'teknik' o. bättre yrke än
vi, enkelblekade. Till slut fick vi
tag i i Eksjö o. sen kunde man få
dem uppe i Tranås i slutet av
90-talet o. vi lärde oss att till slut,
så att vi blev lika goda som sö-

ACC. N:R. 5625
Landskap: Småland Upptecknat av: E. Lönnroth
Härad: N. Västbo. Adress: _____
Socken: Säby. Berättat av: Anders Jönsson.
Uppteckningsår: 1938 Född år 1866 i Säby.

96
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

boarna.

Och om vi jämför oss med öst-
göterna, så är vi ena överdängare.
När de ska' falla skog så gillar de
inte kröka rygg, o. så' ska' stubben
vara så' hög, att han bli lagom att
ha tre stol, när de äter frukost.
Så' ska' det byggas skog, vill de alltid
ha smålänningar.

Axel Sjöstedt

L.U.F. Acc. N:r 5625:55

Landskap: Småland

Upptecknat av: E. Lönnerholm

Härad: N.Vedbo

Adress:

Socken: Säby

Berättat av: Axel Sjöstedt

Uppteckningsår: 1938

Född år 1866 i Säby

Innan man fiskade - o. det gällde var gång - skulle man offra en fläsksvål eller en bit av istran. Den skulle sjö-
rået ha, som bodde i sjön o. ägde om fisken. Och det lades
under en sten just vid vattenlinjen.

Arbete av C. W. Lydon
L.U.F. Acc. N:r 5625:58

Landskap: Småland	Upptecknat av: E. Lönnerholm
Härad: N.Vedbo	Adress:
Socken: Säby	Berättat av: Axel Sjöstedt
Uppteckningsår: 1938	Född år 1866 i Säby

Vi får vår ko botad för flen.

När vi bodde på Månstorp, i Linderås, hade vi en ko som hade fått flen - det är en sjukdom som sätter sig i spenarna. En dag då kom der en kärring från Säby som vi kände, hon skulle till en släkting här, men hon sade till hos oss lite. Vi talte med henne om vår ko - utan att tänka på att hon kunde något. Men hon ville ändå mås gå ner i lagårn o. titta på kon o. hon satte sig på en pall där o. sa' att hon skulle nog bota henne bara vi ville.

Och så började hon dra i högra bakspenen o. se'n drog hon i var spene /andhäs (motsols) gick hon/ 3 varv och för varje varv läste hon (o. jag stod intill o, lyddes)

Flen ska' rissna o. rassna
som kol i aska
som dagg för sol
som fjär (fjäder) för vind.

Avskat av Mr. Lydon
L.U.F. Acc. N:r 5625:59

Landskap: Småland

Upptecknat av: E. Lönnerholm

Härad: N.Vedbo

Adress:

Socken: Säby

Berättat av: Axel Sjöstedt

Uppteckningsår: 1938

Född år 1866 i Säby

Och för varje varv hon gjorde spottade hon.

Och tro mig kon blev bra på ett par dar. I kan börja o.
mjölka henne så smått i morgon, sa' hon, o. hon är snart
frisk. Och det slog in.

Aska av C. W. v. Jön

L.U.F.

Acc. N:r 5625: 60

Landskap: Småland

Härad: N.Vedbo

Socken: Säby

Upppteckningsår: 1938

Uppptecknat av: E. Lönnerholm

Adress:

Berättat av: Axel Sjöstedt

Född år 1866 i Säby

Folkmedicin.

Skerva, var en sjukdom som barn hade mycket. Engelska sjukan heter det ju nu. Det kunde de få barn, bara ett främmande fruntimmer kom in o. tittade på ungen. Ett slags skerva var det de kallade horskerva, o. det var om en som fått oäkta barn varit och tittat på en annans unge. Då skulle de försöka att få tag i en tråd el. något av hennes kläder o. få försöka få barnet att svälja det.

Kunde man inte få tag i det, var det att försöka få en liten, liten ända av en frans på altarduken el. en liten fnasa av trä't i kyrktröskeln. Den sista lades i vatten, som sedan ungen skulle dricka.

Ett slags skerva kallades gravskerva. Den botade de med att ta mull från en grav o. lägga i vatten o. göra en dryck av, som barnet skulle dricka.

Arke. 18. 11. 1938

L.U.F. Acc. N:r 5625:61

Landskap: Småland

Upptecknat av: E. Lönnerholm

Härad: N. Vedbo

Adress:

Socken: Säby

Berättat av: Axel Sjöstedt

Uppteckningsår: 1938

Född år 1866 i Säby

Vårtor tog de bort på det viset, att man tog en fläskbit,
o. den skulle vara stulen, o. strök med den på vårtorna o.
sedan, när solen gått i skog, gick väster ut tills man kom
till en stor sten o. lade fläsket under den. När fläsket
sedan ruttnade, gick vårtorna bort.
